

۲۴۳ | ۴۸۹

دانشنامه مدیریت

پدیدآورندگان:

دکتر علیرضا حلالی فراهانی

دکتر نینا پورابراهیمی

فاطمه آرمین فر

دکتر خبات نسائی

دکتر مهسا قربانی بوانی

ناظر علمی:

پروفسور سیدمهدى الوانى

عنوان و نام پدیدآور	دانشنامه مدیریت / پدیدآورندگان علیرضا جلالی فراهانی... [و دیگران]
مشخصات نشر	ناظر علمی سیدمهدى الوانى.
مشخصات ظاهری	تهران: موسسه عالى آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی، ۱۴۰۲.
شابک	۱۱۹۱ ص.
وضعیت فهرست نویسی	۹۷۸-۹۶۴-۳۳۸-۲۴۰-۷
یادداشت	فیبا:
موضوع	پدیدآورندگان علیرضا جلالی فراهانی، نینا پورابراهيمى، فاطمه آرمين فر، خبات نسائي، مهسا قرباني بواني.
شناسه افزوده	مدیریت -- اصطلاحها و تعبیرها
شناسه افزوده	Management -- Terminology
شناسه افزوده	مدیریت -- واژه‌نامه‌ها -- فارسى
ردبندی کنگره	Management -- Dictionaries -- Persian
ردبندی دیوبی	مدیریت -- واژه‌نامه‌ها -- انگلیسي
شماره کتابشناسی ملی	Management -- Dictionaries -- English

موسسه عالى آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی

نام کتاب: دانشنامه مدیریت

نویسنده: دکتر علیرضا جلالی فراهانی، دکتر نینا پورابراهيمى،

فاطمه آرمين فر، دکتر خبات نسائي، دکتر مهسا قرباني بواني

ناظر علمي: پروفيسور سیدمهدى الوانى

شمارگان: ۳۰۰ نسخه

نوبت جاب: اول

تاریخ انتشار: زمستان ۱۴۰۲

قیمت: ۵,۱۰۰,۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۳۸-۲۴۰-۷

آماده‌سازی ادبی و هنری: دفتر خدمات پژوهشی موسسه عالى آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی
لیتوگرافی، چاپ و صحافی: جنگل

آدرس ناشر: خیابان شهید باهنر (نیاوران) - جمال آباد - خیابان شهید مختار عسگري - شماره ۶

تلفکس: ۲۶۱۱۶۸۵۲

فهرست الفبایی مدخل‌ها

۹۷ (Value Proposition)	۱ آداب معاشرت در کسب و کار
۱۰۰ (Performance Appraisal)	۳۷ (Business Etiquette)
ارشدگری و حمایت‌گری	آمادگی برای مصاحبه شغلی
۱۰۲ (Mentorship and Sponsorship)	۳۹ (Job Interview Questions)
استرس و مدیریت فشار روانی	۴۴ (Statistics)
۱۰۶ (Stress and Stress Management)	۴۶ (Training)
اصلاح رفتار	۵۱ (Sensitivity Training)
۱۱۰ (Behavior Modification)	آموزش حساسیت
اعتصاب	آموزش مستمر و یادگیری مدام‌العمر
۱۱۲ (Strike)	Continuing Education and Lifelong
اعطای امتیاز حق فعالیت	۵۵ (Learning)
۱۱۴ (Franchising)	۶۰ (Futuring)
اعطای مجوز و توافقنامه‌های اعطای مجوز	آینین‌نامه اضباطی کارکنان
۱۱۶ (Licensing and Licensing Agreements)	۶۷ (Employee Discipline)
افشاگر	۷۱
اقتصادهای نوظهور و در حال رشد	اتاق بازرگانی (Chamber of Commerce)
۱۲۰ (Emerging and Growth Economies)	۷۳ (Positivism)
اقدامات بهینه	۷۴ (Ethics)
۱۲۶ (Best Practices)	ادغام‌ها و تملک‌ها
الگوبرداری / محکزنی	۷۹ (Merger and Acquisitions)
۱۲۹ (Benchmarking)	۸۲ .. (Nonverbal Communication)
الگوی ذهنی جهانی	۸۵ (Communication)
۱۳۲ (Global Mindset)	۹۰ (Telecommunications)
انبارداری و مدیریت انبار	۹۴ (Value Creation)
۱۳۶ (Warehouse Management)	
انتقال فناوری	
۱۳۹ (Technology Transfer)	
انجمن‌ها و جوامع حرفه‌ای مدیریت	
Management	
۱۴۲ (Societies and Associations)	
انحصار چندجانبه	
۱۴۶ (Oligopoly)	
اندیشه‌های مدیریتی	
۱۴۷ (Management Thoughts)	

شش سیگما و کنترل فرایند آماری	۶۴۵(Operating System)
۷۰۵(Statistical Process Control and Six Sigma)	سامانه‌های عامل رایانه
۷۰۹ (Opportunity Identification)	سبک‌های رهبری و مبانی قدرت
۷۱۳ص	۶۴۷ (Leadership Styles and Bases of Power)
۷۱۲(Import and Export)	سبک‌های مدیریتی
۷۱۵ .(Economics of Scale)	سرمایه‌برداری یا کاهش سرمایه
صندوق بین‌المللی پول	۶۵۴(Divestment)
۷۱۷(International Monetary Fund)	سرمایه‌گذاری‌های مشترک و اتحادهای راهبردی
۷۲۲(Financial Statement)	۶۵۵ (Joint Ventures and Strategic Alliances)
۷۲۵ط	سطح راهبرد
۷۲۵ ... طبقه‌بندی اجتماعی (Social Stratification)	سفارشی‌سازی انبوه
۷۲۷ ... (Organizational Design)	۶۶۳(Mass Customization)
۷۲۹(Product Design)	سوسیالیسم
طراحی محصول	۶۶۶(Shareholders)
طراحی و تحلیل سامانه‌ها	۶۶۷(Market Share)
۷۲۴(Systems Design and Analysis)	سیاست سازمانی (Organizational Politics)
طراحی و ساخت به کمک رایانه	۶۷۹ش
۷۳۹ .(Computer-Aided Design and Manufacturing)	شاپتگی‌های اصلی
طراحی و مهندسی همزمان	۶۷۹(Core Competencies)
۷۴۳(Concurrent Design and Engineering)	شبکه اطلاعات شغلی
طرح کسب‌وکار (Business Plan)	۶۸۱(Occupational Information Network)
۷۴۸(Strategic Planning)	شبکه‌های رایانه‌ای و امنیت آنها
طرح ریزی راهبردی	۶۸۳(Computer Networks and Security)
۷۶۱ع	شبیه‌سازی (Simulation)
عامل تغییر (Change Agent)	شخصیت و آزمون‌های شخصیت
۷۶۱عرضه عمومی اولیه اوراق بهادر	۶۹۰(Personality and Personality Tests)
۷۶۲(Initial Public Offering)	شرکت سرمایه‌گذاری (Investment Company)
۷۶۵(Information Science)	شرکت و انواع آن (Legal Forms of Firms)
علم اطلاعات	شرکت‌های بهم پیوسته
۷۶۶(Economics)	۷۰۱(Interconnected Firms)
علم اقتصاد	شرکت‌های چندملیتی
علم مدیریت یا کاربرد روش‌های کمی در مدیریت	۷۰۲(Multinational Corporations)
۷۶۹(Management Science)	

کتاب‌های پرفروش مدیریت	غ..... ۷۷۵.....
۸۱۹(Popular Press Management Books)	عربال گری و انتخاب کارکنان
کدگذاری میله‌ای و شناسایی با امواج رادیویی Bar Coding and Radio Frequency)	۷۷۵(Employee Screening and Selection)
۸۲۲(Identification	ف..... ۷۷۹
کسب‌وکار با حوزه‌های کاری چندگانه	۷۷۹(FIFO and LIFO) ۷۸۰(Burnout)
۸۲۷(Crossover Business)	۷۸۲(Culture) ۷۸۶(Organizational Culture)
کلآن داده‌ها و تجزیه و تحلیل داده‌ها	فناوری زنجیره بلوکی و رمزارزها
۸۲۹(Big Data and Data Analytics)	۷۹۰(Blockchain and Cryptocurrencies)
۸۳۵(Communism)	ق..... ۷۹۵
کنکاش محیطی (Environmental Scanning)	قانون تجارت (Business Law)
کوچکسازی و متناسب‌سازی	قانون کاهش مطلوبیت نهایی
۸۴۰(Downsizing and Rightsizing)	۷۹۵(The Law of Diminishing Marginal Utility) قانون بازده نزولی
کیفیت زندگی کاری (Quality of Worklife)	۷۹۶(Law of Diminishing Returns)
کیفیت و مدیریت کیفیت فرآگیر	۷۹۸(Pareto Principle)
۸۴۵ .(Quality and Total Quality Management)	قانون پارکینسون (Parkinson's Law)
۸۴۹	قوانين استخدامی (Employment Laws)
گروههای خرید (Buying Groups)	ک..... ۸۰۱
گونه‌شناسی مایلز و اسنو	کارآفرینی درون‌سازمانی
۸۵۱(Miles and Snow Typology)	۸۰۱(Intrapreneurship)
ل..... ۸۵۷	کارآفرینی و ایجاد فرصت سرمایه‌گذاری جدید
لیبرالیسم (Liberalism)	۸۰۱ ..(Entrepreneurship and Venture Creation) کارایی و اثربخشی
م..... ۸۵۹	۸۰۵(Efficiency and Effectiveness)
ماتریس فرایند خدمت	کارت امتیازی متوازن (Balanced Scorecard)
۸۵۹(Service Process Matrix)	کتابچه راهنمای کارکنان، جلسات توجیهی و پذیرش سازمانی
ماتریس محصول - فرایند	۸۱۶(Employee Handbook and Orientation)
۸۶۲(Product-Process Matrix)	
ماکیاولیسم در محیط کار	
۸۶۸(Machiavellianism in Workplace)	

۹۴۲ (Valuechain Management)	مدیریت زنجیره ارزش	۸۷۰ (Value-Added Tax)
۹۴۴ (Supply Chain Management)	مدیریت زنجیره تامین	۸۷۱ (Mission, Vision and Values)
۹۴۹ (Environmental Supply Chain Management)	مدیریت زنجیره تامین زیست محیطی	۸۷۹ (B2B Transactions)
۹۵۲ (Japanese Management)	مدیریت ژاپنی	۸۸۱ B2G Transactions
۹۵۸ (Operations Management)	مدیریت عملیات	۸۸۲ مدل پنج نیروی بورتر
۹۶۱ (Sale Management)	مدیریت فروش	۸۸۳ (Porter's Five Forces Model)
۹۶۶ (Technology Management)	مدیریت فناوری	۸۸۸ (Business Model)
۹۷۰ (Small Business Management)	مدیریت کسبوکارهای کوچک	۸۹۲ Models and Modeling
۹۷۲ (Participative Management)	مدیریت مشارکتی	۸۹۷ (Customer Relationship Management)
۹۷۸ (Human Resource Management)	مدیریت منابع انسانی	۹۰۲ Management by Exception
۹۸۲ (Inventory Management)	مدیریت موجودی کالا	۹۰۳ (International Management)
۹۸۷ (Managing the Millennials)	مدیریت نسل هزاره	۹۰۸ (Project Management)
۹۹۰ (Negotiation)	مذاکره	۹۱۳ (Comparative Management)
۹۹۲ (Assessment Center)	مراکز ارزیابی	۹۱۴ (Conflict Management and Negotiation)
۹۹۴ (Coaching)	مربی گری	۹۱۹ (Managing Change)
۹۹۶ (Employee Benefits)	مزایای کارکنان	۹۲۲ (Knowledge Management)
۹۹۷ (Auction)	مزایده	۹۲۵ (Managing in Developing Countries)
۹۹۸ (First-Mover Advantage)	مزیت پیشناز بودن	۹۳۰ (Social Media Management)
۱۰۰۲ ... (Competitive Advantage)	مزیت رقابتی	۹۳۵ (Risk Management)
۱۰۰۷ (Corporate Social Responsibility)	مسئولیت اجتماعی شرکت	۹۳۸ (Time Management)
۱۰۱۳ (Line & Staff)	مشاغل صفتی و ستادی	

نقش زنان در مدیریت	۱۰۱۹.....(Consulting)
۱۰۸۵(Role of Women in Management)	معامله توسط یک عضو داخلی صاحب اطلاعات
۱۰۸۸(Maintenance)	۱۰۲۱.....(Insider Trading) محرومانه
نگهداری کلیدی عملکرده	معنویت در رهبری
۱۰۹۰(Key Performance Indicators)	۱۰۲۲.....(Spirituality in Leadership) مفاهیم و معیارهای سنجش بهره‌وری
نمودار سازمانی (Organizational Chart)	۱۰۲۵..(Productivity Concepts and Measures) مفهوم و نگرش‌های بازاریابی
۱۰۹۸(Sampling)	۱۰۲۸.....(Marketing Concept) مقررات‌زدایی
نمونه‌گیری	۱۰۳۱.....(Deregulation) منحنی عرضه
۱۱۰۰(Innovation)	۱۰۳۳.....(Supply Curve) منحنی‌های یادگیری و تجربه
نوآوری	۱۰۳۴.....(Experience and Learning Curves) موسسات پرشتاب
نوع دوستی شرکتی	۱۰۳۸.....(High-Velocity Enterprises) مهندسی مجدد فرایند کسبوکار
۱۱۰۵(Corporate Philanthropy)	۱۰۳۹.....(Business Process Reengineering) موضع راهبردی
نیروی کار مهاجر (Expatriate)	۱۰۴۲.....(Strategic Posture) ن
و	۱۰۴۵.....(Theory X and Theory Y)
۱۱۱۱(Management Control)	۱۰۴۵.....(Financial Ratios) نسبت‌های مالی
واپاپش مدیریتی	۱۰۴۹.....(Capitalism) نظام سرمایه‌داری
واحدهای راهبردی کسبوکار	۱۰۵۰ ... (Organization Theories) نظریه‌های سازمان
۱۱۱۵(Strategic Business Unit)	۱۰۴۶.....(Synergy) نظریه X و نظریه Y
۱۱۱۶(Bankruptcy)	۱۰۵۴.....(Theory X and Theory Y)
۱۱۱۹ ... (Functions of Management)	۱۰۵۸.....Theory Z (Z) نظریه Z
وظایف مدیریت	۱۰۶۲.....(Chaos Theory) نظریه آشوب
۱۱۲۵ه	۱۰۶۷.....(Complexity Theory) نظریه پیچیدگی
هوش مصنوعی (Artificial Intelligence)	۱۰۷۲.....(Theory of Constraints) نظریه محدودیت‌ها
۱۱۲۸(Opportunity Cost)	۱۰۷۸.....(Utility Theory) نظریه مطلوبیت
هزینه فرصل	۱۰۷۹.....(Leadership Theories) نظریه‌های رهبری
هزینه کل مالکیت	
۱۱۲۹(Total Cost of Ownership)	
هم‌افزایی (Synergy)	
۱۱۳۱(Business Intelligence)	
هوش تجاری	
۱۱۳۳(Competitive Intelligence)	
هوش رقابتی	
۱۱۳۹ی	
یادگیری سازمانی	
۱۱۳۹(Organizational Learning)	

مقدمه پدیدآورندگان

در سال‌های اخیر چند لفتنامه و فرهنگ واژگان مدیریتی نشر یافته است که هدف اصلی آنها معادل سازی برای واژه‌های مدیریتی بوده است و تعریف و توصیف جامعی از مفاهیم مدیریتی در آنها موجود نیست. در اثر حاضر تلاش شده است با بهره‌گیری از سبک و سیاق دانشنامه‌نویسی، مدخل‌های توصیفی کوتاهی در مورد اصطلاحات و واژگان مدیریت تدوین شود و برای کلیه کسانی که در این حوزه علمی، به طور نظری یا عملی اشتغال دارند، مرجعی مفید و قابل استفاده تدارک شود. دانشنامه مدیریت، کتابی با مرجع الفباگی است که شامل بیان جامعی از مفاهیم مدیریت می‌شود و دربرگیرنده آنچه مفاهیم، نظریه‌ها و شیوه‌های مدیریت است. مدخل‌های توصیفی مندرج در دانشنامه، تصویری معتبر از کل حوزه مدیریت و شامل تمام نظریه‌های فعلی و زمینه‌های کاربردی این رشته خواهد بود و برای دانشجویی مدیریت، مدیر، مدرس حرفه‌ای، کتابدار مرجع یا هر کسی که علاقه‌مند به درک بهتر از اصطلاح یا مفهوم مدیریت است، کاربرد خواهد داشت. کاربرد دیگر دانشنامه، تعمیق درک مخاطب از حوزه‌های مختلف رشته مدیریت است. با استفاده از دانشنامه به عنوان مرجعی انتظام‌یافته و کامل، خواننده می‌تواند درک کامل و عمیقی از حوزه‌های نظری و عملی مدیریت به دست آورد. همه مخاطبان، اعم از متخصصان و مبتدیان، می‌توانند با مطالعه مدخل‌های مربوطه، با مفاهیم حوزه مدیریت آشناشوند و برای

«مدیریت» به عنوان علمی بین‌رشته‌ای دربرگیرنده مفاهیم، نظریات، اصطلاحات و واژگان بسیاری است که توصیف و تبیین آنها ضروری مهم برای اهالی این رشته است. مدیریت با وام گرفتن از شاخه‌های مختلف علوم انسانی و اجتماعی مانند فلسفه، روان‌شناسی، علوم رایانه‌ای، جامعه‌شناسی، علم سیاست و تاریخ، مجموعه گسترده‌ای از اصطلاحات و واژگان را دست‌مایه خود می‌سازد که غالباً تعریف روش و منسجم از آنها موجود نیست و هر صاحب‌نظری بر حسب سلیمانی و نظر خود برای آن معادلی ساخته و به تعریف آن پرداخته است. این تشتبه و تفرق در آرا و نظریات مدیریت از نظر مفهومی لازم می‌سازد که سندی فراهم آید تا این خلاصه را حتی امکان پوشش دهد و منبعی شود که اصحاب آموزش، پژوهش و اجرای مدیریت را در فهم و درک معانی یاری رساند و زبانی مشترک برای همه کسانی که بهنحوی با مدیریت در ارتباط هستند ایجاد کند.

رشته مدیریت در سه بخش دولت، بخش خصوصی، و بخش مردم‌نهاد به شاخه‌های تخصصی خردتری تقسیم شده که پیچیدگی درک مفاهیم مدیریتی را دشوارتر کرده است. مدرسان، دانشجویان، پژوهشگران، مدیران و تمام کسانی که با موضوع مدیریت به طور نظری یا عملی در ارتباط‌اند، نیاز به مرجعی فراگیر در مورد مفاهیم و اصطلاحات و واژگان مدیریت را حس می‌کنند و فقدان چنین مرجعی در شرایط امروز توسعه علمی کشور، کاستی بزرگی بهشمار می‌آید.

تبیعت کند و از پرگویی یا کم‌گویی افراطی اجتناب شود. و در نهایت برای جلوگیری از تکرار زیرمدخل‌ها، نظام ارجاع‌دهی درونی مورد استفاده قرار گرفت تا ضمن تقلیل حجم اثر، از بروز برداشت‌های چندگانه از مفاهیم مشابه، حتی‌المقدور اجتناب شود. همچنین، بررسی مدخل‌های اثر مورد اشاره نشان داد که جای برخی مدخل‌های مفهوم نیز در آن خالی است، پس تعدادی مدخل جدید نیز بر آن اضافه شد تا بر جامعیت اثر افزوده شود. مدخل‌های توصیفی دانشنامه مدیریت نقطه شروعی منحصر به فرد برای افرادی است که به دنبال اطلاعات جامع هستند؛ اطلاعاتی که نمی‌توان به طور دقیق از طریق تعاریف کوتاه عرضه شده در لغت‌نامه‌ها برداشت کرد. تلاش فراوان شده است که این مجموعه عاری از هرگونه کاستی و خطأ به رشته تحریر درآید، ولی پدیدآورندگان آن از تمامی آرا و نظرات ارزشمند مخاطبان گرامی استقبال می‌کنند و می‌کوشند آنها را در ویرایش‌های آتی لحاظ نمایند. مدخل‌های توصیفی دانشنامه مدیریت نقطه شروعی منحصر به فرد برای افرادی است که به دنبال اطلاعات جامع هستند؛ اطلاعاتی که نمی‌توان به طور دقیق از طریق تعاریف کوتاه عرضه شده در لغت‌نامه‌ها برداشت کرد. تلاش فراوان شده است که این مجموعه، عاری از هرگونه کاستی و خطأ به رشته تحریر درآید، ولی پدیدآورندگان آن از تمامی آرا و نظرات ارزشمند مخاطبان گرامی که از طریق رایانامه imps.pub@imps.ac.ir برای ما ارسال می‌گردند، استقبال می‌کنند و می‌کوشند آنها را در ویرایش‌های آتی، لحاظ نمایند.

اسفند ۱۴۰۱

گروه پدیدآورنده

پرسش‌های خود، پاسخ‌های قابل تکانی بیانند. دانشنامه مدیریت، نگاهی کامل‌فرار و گسترده به مدیریت ارائه می‌کند و با بررسی مدخل‌های توصیفی آن، خواستگان با اصطلاحات، مترافتها و واژگان پرشماری مواجه خواهند شد. شاکله اصلی این اثر مبتنی بر ویرایش هشتم کتاب «*دانشنامه‌المعارف مدیریت*» است که در سال ۲۰۱۹ منتشر شده است و می‌توان گفت در حال حاضر، جامع‌ترین منبع در این عرصه است. اگرچه آنچه تیم پدیدآورندگان اثر حاضر را بر آن داشت تا در مقام تالیف اثری جدید (ونه ترجمه کتاب فوق) برآیند، برخی کاستی‌ها در کتاب مذکور است که مهم‌ترین آنها عبارت‌انداز:

۱. اثر اصلی برای مخاطب امریکایی نگاشته شده است و بسیاری از مطالب درج شده در آن برای مخاطب ایرانی و فارسی‌زبان، غیرقابل درک یا بی‌فایده است.
۲. از آنجا که این اثر توسط گروهی از نویسندهان نگاشته شده، فاقد وحدت رویه از منظر حجم و عمق پرداختن به موضوعات است، به گونه‌ای که گاه برای یک مدخل، ۵۰ صفحه توضیح اورده شده و مدخلی دیگر با اهمیتی مشابه، در حد یک یا دو صفحه حجم دارد.

۳. نگارش توسط نگارندهان متعدد و غفلت‌های ویراستار باعث شده است که موضوعات یکسان در زیرمدخل‌های متعدد به دفعات تکرار شوند که این امر علاوه بر آنکه حجم اثر را به شکل چشمگیری افزایش داده است، باعث بروز برخی تعارضات در تبیین مفاهیم مشابه شده است. بر این اساس، در اثر حاضر تلاش شد که با بومی‌سازی مفاهیم و اشاره به ساختارهای ایرانی (در موارد لازم)، کاستی نخست بطریف شود. همچنین، بر اساس وحدت رویه‌ای که در نگارش اثر اتخاذ شد، تلاش شد حجم و عمق مطالب از چارچوب مشابهی